

ЩОДО ПОНЯТТЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Відносно новим інститутом вітчизняного законодавства є аудит, як певна незалежна система, практичним виразом якої є діяльність і відносини, яким притаманні ознаки, що надає можливість виявити та дослідити їх ознаки і характер. Також аудит є економіко-правовою категорією, так як пов'язаний із кількісними показниками діяльності та бухгалтерськими операціями. Основними законодавчими актами стосовно аудиту та аудиторської діяльності, яка його опосередковують є ст.ст. 362-365 Господарського кодексу України (надалі – ГК України), Закони України «Про аудит та аудиторську діяльність» (надалі – Закон про аудит), «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» та чисельні підзаконні і відомчі акти. В світлі тривалою економіко-правової реформи зазначені нормативні акти потребують оновлення та прийняття нових, які відповідають сучасним реаліям.

Окремі нормативні акти регулюють різновиди аудиту, наприклад, в залежності від сфери застосування діє Закон України «Про екологічний аудит», основними завданнями якого відповідно до законодавства та поглядів вчених є: обґрунтування екологічної стратегії і політики підприємства; визначення пріоритетів при плануванні природоохоронної діяльності підприємства; перевірка дотримання суб'єктом господарської діяльності природоохоронного законодавства; розроблення рекомендацій щодо зниження ризику виникнення надзвичайних екологічних ситуацій; - послуги, пов'язані з підвищенням ефективності регулювання впливів на навколишнє середовище; послуги, пов'язані з розвитком системи виробничого екологічного моніторингу і управління; розроблення рекомендацій і пропозицій з екологічної освіти персоналу; консультування з питань природоохоронного законодавства, інформаційне обслуговування та інші послуги [1, с. 45]. Також, існують законопроекти,

наприклад, проект Закону про аудит з промислової безпеки і охорони праці 19.09.2006 р., з приводу якого у літературі зазначається, що безсумнівно позитивними моментами проекту є його спрямованість на попередження негативних наслідків недодержання вимог з охорони праці, його профілактична функція. Не є секретом, що сьогодні заходи в цій сфері переважно розпочинають здійснювати вже після того, як стався нещасний випадок, трагедія, що забрала людське життя. З огляду на це створення чіткого та прозорого правового механізму здійснення зовнішнього та внутрішнього аудиту дозволить попереджати такі випадки, своєчасно виявляючи недоліки та прорахунки у системі охорони праці підприємства, організації, установи [2, с. 58]. На думку вчених дослідження нормативного забезпечення внутрішнього аудиту в Україні показало, що найбільш законодавчо врегульованими є питання його організації та проведення в державному та банківському секторі, для приватного ж сектора теоретична і практична база, пов'язана з організацією і методикою проведення внутрішніх аудиторських перевірок і формуванням досконалих процедур, які можна застосовувати під час їх проведення, залишається законодавчо не врегульованою. Тому для вирішення поставлених перед Україною завдань після підписання Угоди про асоціацію з ЄС, а саме, гармонізації національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку і аудиту, необхідно, перш за все, привести у відповідність нормативну базу України з питань регулювання внутрішнього аудиту, тобто внести поправки в контексті наближення її положень до міжнародного та європейського законодавства, а саме шляхом прийняття Закону України «Про внутрішній аудит», проект якого вперше було розроблено ще у 2012 р. Закон України «Про внутрішній аудит» має створити систему незалежного внутрішнього фінансового контролю відповідно до міжнародних стандартів у антикризових і антикорупційних цілях та для захисту інтересів суспільства й власників. Положення законопроекту передбачається поширити на діяльність міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, бюджетних, державних цільових фондів та їх територіальних органів, державних і комунальних підприємств, акціонерних і холдингових компаній, суб'єктів господарювання, у статутному капіталі яких державі належить 50 та більше відсотків акцій (часток, паїв), Національного банку України та інших

банків, а також філій іноземних банків, фінансових установ, що сприятиме гармонізації законодавства України відповідно до міжнародних норм та правил у сфері внутрішнього контролю та аудиту [3, с. 311].

Перспективним є розвиток функціонування інституту електронного аудиту в Україні, а відповідно і його правового регулювання, який значно відстає від темпів розвитку цієї сфери в зарубіжних країнах (Португалія, Австрія, Люксембург, Польща, Литва, Норвегія, Німеччина, Нідерланди, Швеція, Франція), а саме: відсутнє нормативно закріплене визначення електронного аудиту та не врегульовано порядок його проведення; немає єдиного формату файлу подання даних до фіскальних органів для цілей е-аудиту (податкового аудиторського файлу); не закріплено відповідні права та обов'язки платників податків й контролюючих органів та рекомендовано ввести в національну практику дефініцію запропоновану ІОТА, а саме: «е-аудит — це верифікація та перевірка бухгалтерських операцій, яка здійснюється в електронному середовищі за допомогою комп'ютеризованих інструментів, використовуючи аналітичні, оціночні та тестові методи аудиту» [4, с. 40]. Також, перспективним є нормативне визначення інформаційного аудиту в органах виконавчої влади, завданням якого є вивчення фактичного стану інформаційних ресурсів і комп'ютерних технологій та визначення їх відповідності вимогам, що пред'являються до них з боку органу виконавчої влади. Саме він повинен розглядатися як важливий елемент системи внутрішнього аудиту в органах виконавчої влади. Інформаційним аудитом можна вважати систематичний процес, за допомогою якого організація може зрозуміти склад, зміст інформаційних ресурсів, напрям інформаційних потоків і проблеми в інформаційному забезпеченні. В інформаційного аудиту в системі електронного уряду може бути складена «інформаційна карта», яка може бути використана як основа для підписання рішень, а також для обґрунтування інформаційної стратегії організації [5, с. 27].

Таким чином, нормативно-правове забезпечення аудиторської діяльності представляє собою сукупність чинних нормативно-правових актів, економіко-правового характеру, змістом яких є умови та порядок проведення аудиторських перевірок, а також їх суб'єктно-об'єктна характеристика. Перспективними

напрямами нормативно-правове забезпечення аудиту є електронний аудит, інформаційний аудит та аудит щодо окремих сфер економіки.

Література

1. Борисова В.А. Екологічний аудит як механізм регулювання впливу на довкілля // *Держава і регіони*. 2002. № 4. С. 44-49.
2. Іншин М. І. Декілька зауважень до проекту Закону України «Про аудит з промислової безпеки і охорони праці». *Форум права*. 2006. № 3. С. 56-60.
3. Крутова А. С., Семенець А. О. Нормативно-правове забезпечення внутрішнього аудиту: вітчизняний досвід та світова практика. *Бізнес-інформ. Науковий журнал*. 2018. № 12. С. 309–316.
4. Подік І. І., Білецька Г. М., Ковтунович Н. Л. Нормативно-правове забезпечення електронного аудиту в Україні: сучасний стан та перспективи. *Економіка та держава*. 2018. № 10. С. 37–41.
5. Синкова О.М. Правове забезпечення інформаційного аудиту в органах виконавчої влади. *Інформація і право*. 2017. Вип. 13. С. 22-29.